

מבקשי מקלט מסודאן ומארתריאה בישראל

כיום שוהים בישראל 40,721 אלף מבקשי מקלט, ביניהם 29,367 מארתריאה ו-8066 מסודאן, המהווים ביחד 92% ממבקשי המקלט בישראל (ע"פ נתוני רשות האוכלוסין, אוקטובר 2017). ישראל נוקטת כלפיהם במדיניות אי-הרחקה, ומעניקה להם "הגנה קבוצתית זמנית". הם שוהים בישראל באופן חוקי ונדרשים לחדש את אשרות השהייה במשרד הפנים מידי חודש עד חודשיים.

המצב בארתריאה

ארתריאה היא מדינה קטנה במזרח אפריקה שאוכלוסייתה מונה כ-6 מליון תושבים, בעלת משטר חד-מפלגתי, הנחשב לאחת הדיקטטורות הדכאניות והמסוגרות בעולם. בדו"ח ועדת החקירה של האו"ם מיוני 2015, דווח כי ממשלת ארתריאה מבצעת הפרת זכויות אדם בצורה שיטתית ונרחבת, שמגיעה לכדי פשעים נגד האנושות. כלל האוכלוסייה מתגייסת לשירות צבאי ללא מועד שחרור ונאלצת לבצע עבודות כפייה בתנאי עבדות בשירות המפקדים. בתגובה לניסיונות התנגדות לממשל ולשירות הצבאי, אזרחים נכלאים ללא משפט ועוברים עינויים קשים. ארתריאה מונעת מתושביה חירויות פוליטיות, מונעת חופש ביטוי ותנועה, וכל מערכות התקשורת נשלטות על ידי שליט המדינה איזאס אפוווקי. עיתונאים ואף שרים ואנשי ציבור ודת שביקרו את מדיניות המשטר נעצרו וגורלים אינו ידוע. בארתריאה חל איסור על פי חוק לקיים פולחן דתי שאינו במסגרת ארבע הדתות הרשמיות. מאמיני דתות אחרות חשופים למעצר ועינויים.

על אף ממדי אוכלוסייתה הזעירים, תנאי החיים הקשים בארתריאה הופכים אותה לאחת מיצואניות הפליטים הגדולות בעולם. אזרחי ארתריאה הם קבוצת מבקשי המקלט השנייה בגודלה (לאחר אזרחי סוריה) מקרב הנמלטים לאירופה בשנת 2014. על פי נציבות הפליטים של האו"ם, בורחים מארתריאה כמה אלפי אנשים מדי חודש.

רק בשנת 2013 אפשרה מדינת ישראל לארתריאים להגיש בקשות מקלט. מאז ועד היום כ-7,000 ארתריאים הגישו בקשות מקלט, מתוכם רק 8 הוכרו כפליטים. בעוד שבשאר שיעור ההכרה בארתריאים עומד על 0.1%, על פי נתוני האו"ם, ברחבי העולם מידי שנה כ-85% ממבקשי המקלט הארתריאים הוכרו כפליטים, מתוקף אמנה לזכויות פליטים או הגנות משלימות.

המצב בסודאן

סודאן היא מדינה גדולה בשטחה הנמצאת במרכז אפריקה, שאוכלוסייתה מונה כ-39 מליון תושבים, הסובלת משסעים אתניים ודתיים עמוקים עוד מיסודה, ונשלטת על ידי משטר צבאי דיקטטורי של הקבוצה האתנית הערבית מוסלמית. בחבל דארפור הנמצא במערב סודאן, מתרחש סכסוך טריטוריאלי על רקע אתני, במסגרתו מבצעות מיליציות ערביות פשיטות על כפרים ומעשי טבח ואונס המוניים. משנת 2003 ועד היום רצח העם בדארפור גבה את חייהם של קרוב לחצי מיליון בני-אדם, ויותר מ-2.7 מיליון נעקרו מבתיהם. מצב זה הוכרז על ידי האו"ם כאסון ההומניטארי הגדול בעולם. בשנת 2009 הוצא צו מעצר בינלאומי נגד נשיא סודאן עומר אל-באשיר, בעקבות כתב האישום שהוגש נגדו בבית-הדין הפלילי הבינלאומי בהאג, בגין פשעי מלחמה ורצח העם בחבל דארפור.

בחבל הרי הנובה הגובל עם דרום סודאן, מתגוררת אוכלוסייה שבטית, חלקה מוסלמית וחלקה נוצרית, המתנגדת לחוקי השריעה שהוחלו על האזור בשנת 1984. ארגוני מורדים ששאפו להפיל את המשטר סבלו ממדיניות השמדה המונית כאשר בעשור האחרון של המאה ה-20 נרצחו והורעבו למוות מאות אלפי בני נובה. הטבח בהרי הנובה התחדש ב-2011, וכולל הפצצות אוויריות על ידי צבא סודאן, ומעשי טבח שהביאו לטיהור אתני, כאשר הנותרים נמצאים גם כיום בסכנת רעב כתוצאה מהעדר גישה לסיוע הומניטארי. רוב מבקשי המקלט המגיעים לישראל מסודאן, בורחים מהזוועות המתרחשות בחבלי ארץ אלו.

בשנת 2008 העניקה ישראל ל-500 סודאנים מחבל דארפור תושבות ארעית כמחווה הומניטארית חד פעמית. בחינת בקשות מקלט של סודאנים החלה בשנת 2013, ומבין 3,165 בקשות המקלט שהוגשו, רק 45 נבדקו, ורק שני סודאנים הוכרו כפליטים. בעוד שבשאר שיעור ההכרה בסודאנים עומד על כמעט 0%, באירופה כמעט 70% ממבקשי המקלט הסודאנים הוכרו כפליטים, על פי האמנה לזכויות פליטים או על-פי הגנות משלימות. בישראל הוכר רק מבקש מקלט אחד מדארפור כפליט, מתוך 2,225 בקשות מקלט של דארפורים, בעוד שברחבי העולם כל מבקשי המקלט מדארפור מוכרים כפליטים, למעט במקרים חריגים.